

ИСТИҚЛОЛИЯТ ВА НАҚШИ ОН ДАР ТАШАККУЛ ВА ТАҲКИМИ ДАВЛАТДОРИИ МИЛЛӢ

Дар ҳар як марҳилаи таърихӣ тақдирсози халқи тоҷик, сиёсатмадорону мутафаккирон барои бақои миллат, маърифатноку худогоҳ кардани аҳоли, дар зехну тафаккурашон инъикос кардани ифтихори ватандорӣ, ваҳдат, ҳисси миллӣ ва меҳру муҳаббатро нисбати ҳамдигар барқарор доштан пайваста тарғибу ташвиқ намудаанд. Яъне аз як тараф барои худогоҳ ва худшинос гаштани мардум омилҳои асосиро нишон дода, аз тарафи дигар саъй медоштанд, ки бо асарҳои гаронбаҳои таълифдошта арзиш ва анъанаҳои миллиро зинда доранд. То ин ки насли баъдина ифтихор аз нобиғаҳо ва аз анъанаву арзишҳои миллӣ карда, дар вучуди худ ҳисси ватандориро бедор намоянд, ҳикматҳои онҳоро сарманшаи такмили маърифатнокӣ ва рушди соҳаҳои мухталифи ҷомеа созанд.

Бахусус, баъди сарнагун гаштани давлати Сомониён тӯли қариб ҳазор сол, ки халқи тоҷик зери зулм ва таъкибҳои қабилаҳои саҳроии турк ранҷу машаққат кашид, маҳз забони ноб ва осори бо он навиштаи бузургонаш нагузошт, ки номи худро аз саҳифаи таърих рабуда созад. Аз ин лиҳоз чун дигар марҳилои таърихӣ дар асри XIX ва ибтидои қарни XX низ рӯшанбинон ва мутафаккирони тоҷик кӯшида, ки бо вучуди ҳама гуна носомониҳо, беадолатиҳо, хиёнатҳо халқи худ ва таърихи пурарзишашонро ҳимоя намоянд. Баробари ин тамоюлгириҳои асосии расидан ба истиқлолияти миллиро ба халқи кишвар нишон диҳанд. Вале саҳифаи таърихи ин марҳилаҳои таърихӣ нишон медиҳанд, ки бо вучуди ҷаҳду талошҳо ва ҷоннисориҳо эшон натавонистанд зимми давлатдориро ба ихтиёри худ гирифта, соҳиби давлати миллӣ ва истиқлолияти давлатӣ гарданд.

Хушбахтона ибтидои даҳсолаи охири асри XX дар лавҳи хотираи фарҳангпарваронаи мардуми тоҷик саҳифаи дурахшону тобнок - соҳиб гардидан ба истиқлолияти давлатӣ ва ба ихтиёри худ гирифтани зимми давлатдорӣ миллиро муассир гузошт. Яъне истиқлолияти давлатӣ барои ин мардуми таҳаммулгарову тамаддунсоз ва фарҳангсолор неъматӣ бебаҳо, падидаи муттаҳидкунанда, устувор нигоҳдорандаи ягонагии марзии

давлатдории миллӣ дар рӯёруи харитаи сиёсии ҷаҳони башарӣ гардид.

Истиқлолияти миллӣ ҳидоятгари аҳли ҷомеа ҷиҳати арҷ гузоштан ба мероси ниёгон, бахусус, анъанаву расму русуми аҷдодӣ, суннатҳои решагӣ ва эҳтиром доштани муқаддасоти миллӣ гашт.

Ҳамзамон маншаи ташаккулёбии ҳуввияти миллӣ, эҳсоси ватандорӣ ва дастёб шудан ба мустақилияти иҷтимоӣ, сиёсӣ, фарҳангӣ ва иқтисодии кишвар маҳсуб ёфт.

Аз ин нуқтаи назар инчо метавон натиҷа бардошт, ки истиқлолияти давлатӣ пеш аз ҳама андеша, тафаккури даврони шӯравии аҳли ҷомеаро нисбати анъанаву суннатҳои аҷдодӣ ба вижа тарзи гуишу савтиёти забонӣ тағйир дод. Хусусан, дар даврони шӯравӣ забони ноби тоҷикӣ ба ҳукми забони хонагӣ, муносибатҳои байнихонаводагӣ даромада, барои бештари шаҳрвандон, аз ҷумла, аҳли зиё, олимону муҳаққиқони соҳаҳои илмҳои табиатшиносӣ дақиқ ва тиб ҷиҳати таълиф намудани китобҳои дарсӣ асарҳои илмӣ-тадқиқотӣ қобили қабул доништа намешуд. Ҳатто дар маҷлису ҷамъомадҳо аз истифодаи ин забон худдорӣ мекарданд. Танҳо ҳимоятгари ин забони ноб дар он арсаи вақт донишмандони соҳаи забоншиносӣ, ихлосмандон ва омӯзгорони фанни забони модарӣ буданд.

Ниҳоят, истиқлолият андешаи миллиро ба сифати рукни асосии давлатдории миллӣ ва забони ноби тоҷикиро ба сифати забони давлатӣ, расмӣ-ҳуҷҷатгузорӣ табдил дод, ки ин дастоварди бегазанд минбаъд дар марҳилаҳои баъдинаи рушди давлатдории миллӣ мондагӯр мемонад.

Ҳамин тавр, аз таҳлили маводи таълифёфтаи даврони истиқлолият метавон марҳилаҳои давлатдории миллиро ба чунин давраҳо ҷудо намуд:

1. Наҷоти миллат (1991-1996);
2. Расидан ба сулҳи саросарӣ ва ваҳдати миллӣ (1997-1999);
3. Марҳилаи созандагӣ (2000-2003) – ифтиҳои шохроҳи Кӯлоб Қалъаи Хумб, ифтиҳои нақби Анзоб;
4. Муаррифии сиёсати дохилию хориҷии Тоҷикистон, мақому манзалати он дар сатҳи ҷомеаи башарӣ (2004) – сафари расмӣи Президенти Россия ба Тоҷикистон, имзои созишномаҳо бо 25 давлатҳои узви Иттиҳоди Аврупо;

5. Соли фарҳанги оламгир (2005-2006) – баргузориҳои рӯзҳои фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Россия, Юнеско, пазируфта шудани Стратегияи рушди миллии Тоҷикистон дар Созмони милали Муттаҳид, оғози сохтмони нерӯгоҳи барқии оби Роғун ва ғайра;

6. Оғози марҳилаи нав (2007-2008) - оғози сохтмони нерӯгоҳи Сангтӯда 1 ва 2, роҳи мошингарди Душанбе, Бӯстон ва Чанок, нақби Шаҳристон ва ғайра;

7. Соли Имоми Аъзам (2009);

8. Соли маориф ва фарҳанги техникӣ (2010);

9. Марҳилаи расидан ба натиҷаҳои назаррасӣ ҳадафҳои Стратегии кишвар дар соҳаҳои иқтисодӣ, сиёсӣ, фарҳангӣ ва иҷтимоии кишвар, бахусус, таъмини истиқлолияти энергетикӣ, баромадан аз бунбасти коммуникатсионӣ, таъмин амнияти озуқаворӣ ва саноатикунории кишвар (2011-2021).

Марҳилаи аввал - марҳилаи тақдирсоз, талош варзидан барои бақои миллат, аз нестшавӣ раҳой бахшидани он мебошад. Зеро ҷанги таҳмилие, ки дар кишвар оташи худро фурузон кард ва бо фирефтаи татбиқи барномаҳои сиёсии хоҷагони хориҷӣ мардуми кишварро ба гурӯҳҳои муҳолифи ҳам ҷудо намуд ба истиқлолияти давлатӣ ва рушд додани давлатдорӣ миллий монеаҳо эҷод кард.

Бо вуҷуди ин, дар ин марҳилаи сарнавиштсоз, ҳассос, парешонӣ, низоъҳои сиёсӣ, харобшавии ниҳодҳои давлатдорӣ мардуми шарифи кишвар ба хотири азиз ва муқаддас шуморидани андешаи миллий роҳи дурустро пайдо намуданд, ки дар ин ҷода нақши меҳвариро талошҳои мудаввоми Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмон бозид. Зеро таъкидҳои Президенти кишвар – бедориву ҳувияти миллий ва зиракии сиёсӣ таҳаммулпазирии мардум Тоҷикистонро аз нестӣ раҳой мебахшад, самара дод ва гурӯҳҳои даргир ва низоъангезро рӯз ба рӯз ба созиш, якдигарфаҳмӣ, дарк кардани барномарезӣҳои сиёсии хоҷагони хориҷӣ ва расидан ба ваҳдат ва сулҳи саросарӣ талқин намуд.

Чӣ тавре Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанрониашон бо донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таъкид доштанд ҷиҳати дастёб шудан ба сулҳи саросарӣ ва ба даст овардани ваҳдати миллий Тоҷикистон «аз имтиҳони бисёр саҳту сангини таърих гузашта, ба шарофати хиради азамати худ ба муҳолифати мусаллаҳона ва ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ хотима бахшид ва ба аҳли башар исбот намуд, ки метавонад таҳти парчами

вахдату ҳамдигарфаҳмӣ сарчамъ гардида, дар фазои сулҳу субот умр ба сар бурда, сарзамини аҷдодии хешро бо азму талоши ватандӯстона ободу зебо гардонад».

Аз ин нуқтаи назар шукрона аз сулҳу оромӣ, суботи комили сиёсии ҷомеа ва пойдориву устувории ваҳдати миллий, сиёсати сулҳофар ва созандаи Эмомалӣ Раҳмон мекунем, ки ба хонаводаи ҳар як фарди баорӯ номуси тоҷикистонӣ амну осоиш, хушбахтиву саодатмандӣ, умед ба фардои зиндагиро оварда, аҳли кишварро барои пешрафту ободии Ватани азизамон фаъолият намудан, ҳидоят кард. Бинобар ин, ҳар як фарзанди худшиносу худогоҳ, ватандӯсту ватанпарвари тоҷик бояд иродатмандона ва содиқона ин дастоварди арзишманду дар ёди таърихии мардум ҷовидона сабтёфта, яъне ваҳдати миллиро чун гавҳараки чашм, ҷони азизи худ ҳифз намояд. Зеро, тибқи таъкиди бевоситаи Президенти кишвар «Ин рӯйдоди нодири таърихӣ дар дилу шуури шаҳрвандони кишвар ҳисси эҳтиром ба Тоҷикистони азиз ва муқаддасоти Ватанро устувор гардонид, ба онҳо эътимод бахшид, ки миллати кӯҳанбунёди тоҷик метавонад танҳо бо ҳамин ғояи наҷотбахш ба ободкориву созандагӣ машғул шавад ва барои ояндагон як Ватани ободу зебо ба мерос гузорад».

Воқеан, арсаи ҷаҳонишавӣ ва бархӯрди тамаддунҳо ҳассосият, мавҷи нооромӣ, қатлу куштор, ваҳшонияту ҷаҳолат, ихтилофи назарҳо, ҳамдигарбадбинӣ, бо ҳамдигар эътимод надоштан, нобовариро миёни мардуми сайёра, хусусан аҳолии кишварҳои мусулмоннишин ба вучуд овард. Ва абарқудратону сомондиҳандагони ин мавҷи нооромӣҳо барои содир кардани қатлу куштор, хароб намудан ҷойҳои муқаддас, аз байн бурдани арзишҳои фарҳангӣ нерӯи қувватбахш ҷавонон, нафароне, ки синни 18 то 35 соларо доранд ва шомил ба беш аз 100 давлатанд, сафарбар намуда истодаанд.

Аз Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ҷавонони ноогоҳ, гумроҳ, ки хиёнат ба модар, хоки муқаддаси Ватани маҳбӯб, арзишҳои фарҳангӣ ва муқаддасоти миллиро бар худ афзал шуморидаанд аз беиродагӣ ва қонег кардани нафси ҳайвонии хеш фирефтаи хоҷагони хоричӣ шуда, ба ин мавҷи нооромӣҳо пайваст гардиданд.

Пеш аз ҳама ҷавонони худогоҳу худшинос, солеҳу содиқ ва ояндасози Тоҷикистони маҳбӯб бояд ба чунин паҳлӯҳои масъалаҳои ҳадафнок ва тақдирсози сиёсати сулҳофари Ҷаноби Олӣ аҳамияти ҷиддӣ дода, баҳри амалӣ кардани онҳо пайваста талош варзанд. Ба хусус:

- ҷиҳати таҳким ва устувории ваҳдати миллий, ки халқи тоҷикро аз хатари парокандагӣ ва давлати тозаистиқлоли тоҷиконро аз вартаи нобудӣ раҳой бахшид ва барои муттаҳидии ҳамагони мо замина фароҳам овард, пайваста сахмгузори намоянд;

- барои андешаи сулҳу ваҳдати миллиро ҳамчун бозёфти нодири халқамон, инъикосу ифодаи ҳамдигарфаҳмӣ ва ҳамзистии тамоми шаҳрвандон, наслҳо ва ақидаҳо муаррифи намудан миёни мардуми кишвар ва ҷомеаи башарӣ нерӯи ҷавонию зеҳнии худро сарф намоянд то он ба ҳайси унсури муҳимтарини худшиносии миллий, ҷузъи ҷудоинопазири фарҳанг ва ҳувияти миллий густариш пайдо намояд;

- донанд ва эҳтиром гузоранд, ки сарфи назар аз мансубияти милливу динӣ ва ақидаи сиёсии худ рушди ҷомеа ва умеду орзуи мо танҳо дар сурати пойдоии сулҳу субот ва ваҳдати миллий амалӣ мегардад;

- тавассути воқиф шудан аз рӯзҳои бисёр даҳшатноку ғоҷабдор, ки боиси азобу машаққати зиёд ва ба ҳалокат расидани даҳҳо ҳазор нафар аҳолии озоиштаи мамлакат шуда буданд, ҳаргиз фаромӯш накунанд;

- бо мақсади таҳкими минбаъдаи ваҳдати миллий ва пешрафту ободии Ватани азизамон дарки дурусти мафҳуми «шаъну шарафи шаҳрвандӣ ва ғурури ватандорӣ» - ро бар худ муҳим шуморанд;

- фаромӯш набояд кунанд, ки амният ва ваҳдати миллии Тоҷикистон метавонад таҳти таъсири раванду рӯйдодҳои ҷаҳони ғуртазоди имрӯза, аз ҷумла, торафт вусъат гирифтани таҳдиди хатарҳои нав, аз қабилӣ таассубу ҳурофот, иғротгароии динӣ, терроризм ва дигар ҷинояткориҳои муташаккили трансмиллӣ осебпазир гардад. Зеро, худ шоҳиди ҳол ҳастед, ки имрӯз иғротгароӣ ё худ экстремизми динӣ беш аз пеш хусусияти фаромиллӣ ва глобалӣ касб кардааст;

- ҳамеша ҳушёру зирак будан, ба ҳар гуна дасисаву фиреби доираҳои манфиатҳои бегона фирефта нагардиданро ба ҳамсолону ҷавонони кишвар ташвиқ намоянд;

- барои муътадил нигоҳ доштани фазои сиёсӣ мафкуравии ҷомеа, хусусан бо ҳамсолон ҳамкорию вусъат бахшанд;

- эҳсос кунанд, ки ҷавонони содиқ насли ояндасози давлат ва миллатанд, ояндаи кишвар бо дасти онҳо бунёд хоҳад шуд. Бинобар ин, бояд ин Ватанро сидқан ва мисли ҷони худ дӯст доранд, шукронаи обу хоки диёрро ба ҷо оранд, онро аз ҳама гуна хатару таҳдидҳо ҳифз

кунанд. Бо эҳсоси амиқи ватандӯстӣ ва масъулиятшиносӣ ба давлату Ватани хеш содиқ бошанд, зарари бегонапарастӣ ва фиребу найранги созмонҳои террористиву ифротгаро, баҳусус амалҳои фочиабори онҳоро, ки зери номи мубораки ислом анҷом дода мешаванд, хуб фаҳманд, дар ғафлат намонанд, зиракии сиёсиро аз даст надиханд ва ҳимояи Ватанро аз таҳдиди хатарҳои муосир вазифаи ҷониби худ қарор диҳанд;

- ба меҳнат кардану заҳмат кашидан худро омода намуда, танҳо бо ҳамин роҳ соҳиб шудан ба зиндагии осударо мароми ҳаётии худ қарор диҳанд;

- истифодаи шабакаҳои иҷтимоии интернетӣ ва мубодилаи иттилоот ҳарчанд ба рушди зехният ва ташаккули тафаккури аҳли ҷомеа, баҳусус наврасону ҷавонон ба таври мусбат мусоидат менамояд, вале аз тарафи дигар маншаи пайвастанӣ ҷавонони ноогоҳу гумроҳ ба созмонҳои ифротӣ мебошад. Бинобар ин, ҳангоми истифодаи маълумоти интернетӣ, мутолиаи маводи шабакаҳои иҷтимоӣ бояд ҷавонон ба ақлу заковат ва донишу хиради худ така намоянд, тафаккури хешро раҳнаи гароиш ба ҳар гуна дасисаву тарғиботи бегонаи ғаразнок накунанд, бо калонсолон ва падару модарони худ сари ҳар як масъала машварат намоянд, зеро онҳо беҳтарин маслиҳатгар дар зиндагии ҳар як ҷавони тоҷик мебошанд. Вале фарзанде, ки аз иродаи падару модари худ саркашӣ мекунад, ба маслиҳатҳои муфиди ӯ аҳамият намода, ихтиёран ба ҳар гуна созмонҳои ғайриқонунӣ ҳамроҳ мешавад бешак ба сархамиву хиҷолати волидайн меорад ва он фарзанд аз зиндагии худ ҳеҷ гоҳ баракат намеебад. Ҳамзамон падару модарон бояд аз таҳсили ғайрирасмии фарзандони худ дар муассисаҳои таълими динии хориҷи кишвар эҳтиёткор бошанд, зеро сарманшаи дигаре, ки ба густариши мафкураи экстремистӣ мусоидат мекунад, маҳз таҳсили ҷавонон дар ҷунин муассисаҳои таълимӣ мебошад;

- дуруст дарк намоянд, ки аз Ватани аҷдодӣ ношукрӣ кардан гуноҳи азим аст, зеро ватандорӣ як гӯшаи имондорӣ мебошад. Аз ин рӯ, ба қадри Ватан расидан, Тоҷикистони азизро ободу пешрафта ва сарсабзу хуррам гардонидан, нуфузу обрӯи онро дар арсаи байналмилалӣ баланд бардоштан қарзи шаҳрвандӣ, омили муттаҳидӣ, садоқати ватандорӣ ва ойини давлатдорӣ ҳар як ҷавони соҳибиродати тоҷик мебошад;

- забону фарҳанги миллиро пос ва эҳтиром доранд, чунки «агар хоҳанд, ки кишвареро аз байн баранд, аввал забону фарҳанги онро нобуд месозанд».

Ниҳоят, мувофиқ ба таъкиди Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмон «Ваҳдати милли меҳвари сиёсати дохилии давлати мо буда, онро пойдору устувор нигоҳ медорад ва вазифаи муқаддаси ҳамаи мо аз он иборат аст, ки бо саъю талоши пайваста аркони давлати соҳибхитияронро боз ҳам таҳким бахшем. ... бояд беш аз ҳар вақти дигар хушёру зирак бошем, бо дасту дили поку нияти нек ва бо рӯҳияи баланди созандагӣ ҷиҳати татбиқи ҳадафҳои стратегии давлатамон кору фаъолият намоем».

Ҳамин тавр, ваҳдат барои тоҷикон ва ҳар як шаҳрванди Тоҷикистони маҳбӯб рамзи воқеии сулҳофарӣ, таҳаммулпазирӣ ва қадр кардани асолати инсонӣ мебошад. Ваҳдати милли ифодакунандаи як мактаби зиндагӣ, як таҷрибаи рӯзгор аст, ки шахси худогоҳу ҷавони солеҳ ва соҳибватан метавонанд аз он оини ватандорӣ ва содиқ будан ба Ватан, тарҳрезӣ кардани нақшаи фарҳанги сулҳофарию ҳалли низоъ, эҳтиром кардан ва арҷ гузоштан ба арзиш ва суннатҳои мардумӣ, муқаддасоти милли, муваффақ шудан ба орзуву умед, бардошти дарси шучоат, мардонагӣю ҷасорат, роҳҳои таҳким ва ташаккул додани тафаккури созандагӣ, воқеъбинона пайгирӣ кардани аҳдофи ҳама гуна ҳаракату ташкилотҳои ифротӣ ва тундгаро, эҳтиром доштан ва қадр кардани волияти қонун, волидайн, дуруст ва самаранок истифода бурдани маводи интернетӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ, зиракии сиёсӣ ва ғайраро омӯзад. Барои фаъолияти минбаъдаи худ онҳоро ҳамчун сарчашма мавриди истифода қарор диҳад.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикон дар оинаи таърих. Аз Ориён то Сомониён. Иборат аз чаҳор китоб. - Душанбе: «Ирфон», 2009.
2. Эмомалӣ Раҳмон. Уфуқҳои Истиқлол. - Душанбе: "Ганҷнашриёт", 2018. - 436 саҳ.
3. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикон дар оинаи таърих. Аз Ориён то Сомониён (китоби сеюм) – Душанбе, 2006.
4. Ваҳдат, давлат, Президент. Ҷилди 19. -Душанбе, 2016.